

[Hvidberg.]

Bohr, den daværende formand for Carlsbergfondet professor Johannes Pedersen og den daværende undervisningsminister, og jeg tror også, at universitetets nu afdøde rektor, professor H. M. Hansen var med dertil. Vi havde nogle samtaler ved nytårstid, hvoraf tanken om en snarlig oprettelse af et statsligt fond til støtte for den grundvidenskabelige forskning sprang frem og tog form.

I en radiotale den 18. januar 1951 pegede professor Niels Bohr på den alvorlige fare, det ville være, dersom vort land blev ladet tilbage i udviklingen, og i et brev til undervisningsministeren af 25. januar samme år undertegnet af Niels Bohr som præsident for Videnskabernes Selskab og af sekretæren, matematikeren professor Jakob Nielsen, blev det påpeget, at Carlsbergfondet og andre private fonds ikke mere magtede opgaven på grund af pengenes synkende værdi og på grund af den rivende udvikling inden for videnskaben, der stadig åbnede mulighed for resultater af største betydning for samfundets liv. Jeg beder om tilladelse til at citere af dette brev, der jo er grundlæggende i hele denne sag. Han skriver heri:

„Staten må som led i bestræbelserne for at genoprette landets trivsel påtage sig den opgave mere effektivt at fremme grundvidenskaberne og deres anvendelse.“

Resultatet af dette initiativ blev loven om oprettelse af statens almindelige videnskabsfond. Nu hed det allerede i professor Bohrs brev til ministeren dengang, at beløbet sikkert burde reguleres i takt med udviklingen og under hensyntagen til de ved midlernes anvendelse indhøstede erfaringer. Oprindeligt var der nu egentlig kun tale om et fond, der afkastede et årligt beløb svarende til det, som Carlsbergfondet afkaster og uddeler om året, men den daværende regering rundede beløbet op til 2 mill. kr. Nu er det rigtigt, som det her blev sagt, at der fra videnskabens side blev talt om 2½ mill. kr.; der var såmænd også mennesker senere, som rettede bebrejdelser mod os over, at det ikke var blevet på 12 mill. kr. om året; men vi holdt fast ved 2 mill. kr., der sikkert var berettiget dengang. Jeg tvivler imidlertid ikke om, at en forhøjelse med ½ mill. kr. nu er berettiget,

således som videnskabsfondets bestyrelse har indstillet.

Begrundelsen for 2½ mill. kr., som findes i lovforslagets bemærkninger, forekommer mig at være fyldestgørende. Hvad de indhøstede erfaringer og fondets liv i det hele taget i de forløbne år angår, synes de at pege hen på 2½ mill. kr., men i øvrigt er det jo ikke få lovord, som fra videnskabens side har lydt over fondets eksistens. En udtalelse som denne: vi forstår nu bag efter slet ikke, hvad vi skulle have gjort uden statens almindelige videnskabsfond, er, så vidt jeg forstår, ikke sjælden. Eller man henviser til, at et eller andet videnskabeligt apparatur har man nu kunnet opnå, og at man næppe havde kunnet få det uden videnskabsfondet, og dette apparatur har været af så og så stor betydning for forskningen på det pågældende område. Kort sagt, jeg mener, det er ganske rigtigt, som der står i fremsættelsestalen, at fondet i den tid, det har virket, har haft en betydning for dansk videnskab, som vist næppe lader sig overvurdere. Det kan ikke nægtes, at der stadig indkommer berettigede anføngninger til de fem kommissioner under fondet, af hvilke mange må afvises, fordi der ikke er penge nok, og jeg håber, at denne halve million vil kunne hjælpe godt.

Jeg mener derfor — og jeg taler på mit partis vegne — at folketinget skal hjælpe videnskaben igen, ligesom det hjalp den ved oprettelsen af fondet, thi en levende og fri og idérig videnskabelig forskning er en livsvigtig sag for land og folk, ikke mindst for det danske folk.

Der er den fordel ved statens almindelige videnskabsfond, at det er et almindeligt fond, d. v. s. at det ikke er visse specielle institutioner eller institutter, der kan søge hjælp dér; i virkeligheden kan enhver, uanset om han er student, doktor eller hvad som helst, komme med en videnskabelig idé, få den prøvet og eventuelt få den understøttet. Det er en god ting. Det var den daværende departementschef i undervisningsministeriet, som valgte udtrykket „almindelige videnskabsfond“, og det synes jeg egentlig, selv om det måske lyder lidt trist, er aldeles udmærket.

Den ærede ordfører for venstre har berørt spørgsmålet om en udvalgsbehandling. Man kunne jo sige, at ligesom det teknisk-